

для розуміння ризиків реалізації намірів і планів в межах певної діяльності або операцій щодо відмивання грошей, обґрунтування підозри та протистояння ризикам легалізації злочинних доходів, визначення тенденцій та типологій схем відмивання коштів.

Фінансову розвідку в системі протидії відмиванню грошей слід розглядати як процедурний аспект фінансового моніторингу, що включає аналіз фінансової звітності з метою виявлення аномальних або підозрілих патернів діяльності, ініціює фінансові розслідування та забезпечує резильєнтність економічної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про розвідку» від 17.09.2020 № 912-IX (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#n442>
2. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації FATF. Оновлено у березні 2022 року. URL: https://fii.gov.ua/assets/userfiles/200/Міжнародні%20стандарти/FATF%20Recommendations_UKR_12_12_2022.pdf
3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 №361-IX (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n646>
4. Karen Berman and Joe Knight; with John Case. *Financial intelligence: a manager's guide to knowing what the numbers really mean*. 2nd ed. Boston: Harvard Business School Publishing, 2013. 304 p.

УДК 351.713

Коркушко Олег Никодимович,

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

Країни Балтії постійно підтримують Україну на міжнародній арені. З перших днів повномасштабного вторгнення росії на територію України, Литва, Латвія та Естонія надали Україні фінансову, гуманітарну допомогу, прийняли десятки тисяч українських біженців.

Країни Балтії – Литва, Латвія та Естонія мають загальні риси й схожу історію. Ці три країни на кордоні Європейського Союзу з росією відновили незалежність від Радянського Союзу на початку дев'яностих років, а потім приєдналися до ЄС у 2004 р. [1]. Однак, не дивлячись на ряд загальних рис розвитку цих держав, є й певні особливості, які стосуються конкретної країни Балтії. До таких особливостей належать й питання оподаткування.

На сьогоднішній день у Литві існує розвинений, сформований механізм фіскальних відносин, в якому передбачено близько 25 різних податків, діють всі

традиційні види, від перерахувань з прибутку до акцизів на алкоголь і тютюнову продукцію. Практично всі вони входять у сферу контролю Державної податкової інспекції, крім деяких питань, які у віданні митних органів та міністерств сільського господарства та охорони навколишнього середовища. Загальний обсяг надходжень до бюджету в країні вважають одним із найнижчих у Європі. Податки у Литві виплачують усі суб'єкти підприємництва, зареєстровані на її території, – місце управління та розташування контролюючих структур не має значення. У країні немає законодавчо визначеного поняття фіскального резидентства, і на практиці перераховувати кошти до бюджету мають усі, у кого всередині держави відкрито компанію чи представництво.

У Литві є вільні економічні зони. Щоб працювати в них, необхідно вкласти в економіку від мільйона євро (за величиною капіталізації бізнесу, активами/оборотом). Інвестор, який відповідає вимогам, звільняється від податків на шість років (крім земельного – потрібно сплачувати половину від встановленої ставки). Податок на прибуток у Литві формується за класичною схемою – основу становить операційний дохід резидентів, а якщо компанія має представництва в іншому місці Європейської економічної зони (ЄЕЗ), то їх до уваги не включають. До бази також входять доходи від джерел, розташованих у країні, навіть якщо вони контролюються ззовні (крім угод з продажу акцій місцевих чи ЄС – суб'єктів за дотримання низки умов) [2].

Віднімають з оподаткованої основи витрати, пов'язані з діяльністю підприємства. Стандартна ставка становить 15%, але у республіці діють правила, якими її можна зменшити до 5%.

У фіскальній системі Латвії останніми роками відбувалися процеси гармонізації із загальноприйнятими нормами єврозони. Тому, щодо податкового законодавства, більшість норм відповідають таким, як і в інших країнах ЄС. Водночас податки в Латвії – одні з найнижчих у Європейському Союзі. Головна причина – не до кінця «зміцніла» економіка, яка хоч і характеризується порівняно малим дефіцитом держбюджету і низьким рівнем державного боргу, проте вимагає податкових преференцій підприємцям для досягнення стабільно високих темпів зростання. Загалом податкова система досить проста, що полегшує ведення бізнесу та обліку. Проте її елементарність автоматично означає порівняно малу кількість законодавчих «лазівок», знаючи які можна було б легально зменшити фіскальний тягар. Тому податки в Латвії хоч і спочатку низькі, але за детального порівняння з іншими країнами можуть бути порівнянними. Перевага латвійської системи – низькі податки не вимагають широких знань законодавчої бази та доступні «за умовчанням» кожному.

Прибутковий податок у Латвії сплачується всіма резидентами незалежно від країни походження відповідних доходів. Використовувана ставка залежить від розміру доходу і становить 23%. Історично розмір цього фіскального платежу зменшується - раніше ставка дорівнювала 24%.

Щоб комплексно розібрати прибутковий податок у Латвії, не обійтись без аналізу фіскальних платежів із фонду оплати праці. Порівняно низька ставка прибуткового податку поєднується із відносно більшими внесками до фондів соціального страхування. У Латвії ставка податку на соціальне страхування

дорівнює 34%, але її більшою мірою оплачує роботодавець, а із зарплати працівника утримуються лише 10%, що залишилися. Якщо фізична особа отримує прибуток від капіталу – відсотки, дивідендні виплати – з їхньої суми необхідно віддати державі 10%. Щодо доходів, отриманих з приросту капіталу, наприклад, прибуток від гри на фондовій біржі, ставка податку становить 15%. Також фізособа, яка володіє нерухомим майном, щорічно сплачує відповідний податок, ставка якого може становити від 0,2 до 1,5% від кадастрової оцінки вартості об'єкта залежно від його типу.

Естонія вигідно вирізняється серед інших держав-членів Європейського Союзу лояльною до бізнесу фіскальною політикою. І саме у цьому полягає головна особливість системи. Податки в Естонії встановлені як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні.

Більшість платежів надходять до держбюджету (у тому числі, прибутковий, соціальний податок, акцизний збір та багато інших), але при цьому ряд платежів передано до відання місцевої влади (наприклад, на рекламу, загальнообов'язковий збір із власників домашніх тварин та інші).

Загалом податки в Естонії утворюють досить просту та зрозумілу систему, а більшість ставок встановлені на низькому рівні порівняно з багатьма західноєвропейськими державами. Всі ці обставини роблять країну привабливою в аспекті оподаткування та широкого застосування пільг.

Податок з прибутку в Естонії формально існує, проте його базова ставка становить 0 відсотків. Завдяки цьому, підприємства можна вважати «низькоподатковими», адже їхні власники мають можливість значно оптимізувати відрахування зі своєї підприємницької діяльності. Таку вигідну ставку запроваджено ще у 2000 році, і вже майже 23 роки така лояльна фіскальна політика держави цілком виправдала себе завдяки численним інвестиційним вливанням в економіку країни як з боку місцевих підприємців, так і з боку нерезидентів [3].

В Естонії встановлено податок з обігу суб'єктів підприємницької діяльності (аналог ПДВ) за загальною ставкою у розмірі 20%. Для низки товарів та послуг (у тому числі друкованої продукції, лікарських препаратів тощо) встановлено знижену величину ПДВ – 9%.

Кожне підприємство або індивідуальний підприємець з річним оборотом понад 40 тисяч євро мають зареєструватися платником ПДВ (VAT). При цьому якщо суб'єкт господарської діяльності реалізує свої товари та послуги не на території держави, а в межах Європейського Співтовариства, то дана продукція не оподатковуватиметься податком на додану вартість.

У державі податковим законодавством встановлено досить широкий перелік акцизів, які нараховуються на різні види товарів, насамперед алкогольні напої, тютюнові вироби, паливо (ПММ), автомобільний транспорт тощо. При нарахуванні акцизного збору враховується велика кількість нюансів, у тому числі, чи було вироблено певний товар на естонській території, чи використовується місцева тара для пакування імпортованої сировини (наприклад, імпортного алкоголю) тощо.

Багато європейських країн пропонують не лише спрощену та лояльну для

бізнесу законодавчу базу, а й оптимальні умови оподаткування, адже оподаткування є найважливішим інструментом національної економічної і соціальної політики. Оподаткування в країнах Балтії – одне з найбільш гнучких та м'яких на всій території ЄС. Це зумовлено тим, що на всіх державних рівнях пропагується розвиток малого бізнесу, для якого існує багато пільг та бонусів.

Список використаних джерел:

1. Кіпер А.С., Родіонова Т.А. Роль бізнесу в соціально-економічному розвитку Латвії, Литви та Естонії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2020. №34. С.109-114. URL: <http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/index.php/34-2020>
2. Подакова В.Є., Бондаревська К.В. Гармонізація системи оподаткування в країнах Європейського Союзу. Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2018. №33. С.36-40. URL: <http://www.bses.in.ua/uk/33-2018>
3. Taxes of Estonia. Ministry of finance Republic of Estonia. URL: <https://www.fin.ee/en/taxes>

УДК 330.311

Кучерява Мар'я Василівна,
к.е.н., завідувач Центру
впровадження результатів фінансово-економічних досліджень,
Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»,
м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ДОПУСТИМОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ПІДПРИЄМСТВАМ В УКРАЇНІ

Принципи прозорості та підзвітності використання бюджетних коштів, у тому числі залучених в рамках міжнародної фінансової допомоги, є вихідними для формування інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень на макrorівні. Саме на цьому наголошують положення Меморандуму про Програму розширеного фінансування між Міжнародним валютним фондом та Україною [1]. Уряд України розпочав наразі роботу над Планом реформ до 2027 року, базу якого становлять сім рекомендацій ЄС, перелік структурних маяків МВФ. Ефективна реалізація наведених рекомендацій залежить від прозорості інформаційного забезпечення оцінки та моніторингу стану виконання реформ та реалізації програм державної підтримки підприємств. Прикладом може слугувати державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» [2], обсяг реалізації якої становить суттєве джерело фіскальних ризиків на думку експертів МВФ.

У 2020 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки сфери культури, креативних індустрій, туризму, малого та середнього бізнесу у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби COVID-19» від 16.06.2020 року № 692-IX (далі – Закон № 692-IX) доповнено частину 2 статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014